

STUDIA WILANOWSKIE

XXIV

WARSZAWA 2017

MUZEUM PALACU
Króla Jana III
W WILANOWIE

Już w latach czterdziestych XX wieku zespół projektowy prowadzony przez prof. Gerarda Ciolka podjął przedsięwzięcie rewaloryzacji założenia pałacowo-ogrodowego w Wilanowie. Główną intencją profesora było przywrócenie zatartych przez dziewiętnastowieczne rearanżacje barokowych cech przypałacowego ogrodu. Na podstawie ówczesnego stanu wiedzy o ewolucji przestrzennej rezydencji wilanowskiej oraz z wykorzystaniem dostępnych technologii utrzymano historyczne granice salonu ogrodowego Tarasu Górnego i Dolnego, boskietów oraz przestrzeni Ogrodu Północnego. Salonom ogrodowym i otoczeniu północnego skrzydła pałacu przywrócono nieco uproszczone ornamenty parterów ogrodowych według ich stanu z końca XVIII wieku. Kładąc duży nacisk na odtworzenie ogrodowych kompozycji doby baroku, całkowicie zaniechano działań rewaloryzacyjnych w warstwie runa, podszytu i dekoracji architektoniczno-roślinnych z XIX stulecia, zubażając tym samym treść kompozycyjną całości założenia rezydencjonalnego.

Realizując opracowaną w 2015 roku strategię rewaloryzacyjną oraz definicję zrównoważonego rozwoju¹ w zarządzaniu przestrzenią zabytkowego ogrodu, rozpoczęto rekonstrukcję dekoracyjnych form dziewiętnastowiecznych kompozycji roślinnych. Najważniejszym działaniem było rozpoznanie różnorodności dekoracyjnych form roślinnych oraz towarzyszących im detali architektonicznych w źródłach z przełomu XIX i XX wieku. Dekoracyjne kompozycje roślinne zidentyfikowane na archiwalnej ikonografii, ale także na nagraniach filmowych i w periodykach ogrodnich koncentrowały się przede wszystkim w granicach salonów ogrodowych Tarasu Górnego i Dolnego, Ogrodu Różanego, a także Ogrodu Północnego. Zgodnie ze sztuką kształtowania dziewiętnastowiecznych założeń rezydencjonalnych wszelkie regularne formy barokowych parterów ogrodowych zastąpione zostały rozległymi gazonami (z fr. *le gazon* – trawnik), stanowiącymi tło dla zróżnicowanych kompozycji roślinnych. Prosto-kątne gazony Tarasu Górnego i Dolnego oraz obwiedzione bukszpanem kwatery Ogrodu Południowego² przy pałacu w Wilanowie stały się w XIX wieku tłem dla eklektycznych pod względem gatunków i formy kompozycji roślinnych. Obecna znajomość materiałów ar-

KOMUNIKAT

DEKORACYJNE FORMY XIX-WIECZNYCH KOMPOZYCJI ROŚLINNYCH W PROCESIE REWALORYZACJI ZAŁOŻENIA PAŁACOWO- -OGRODOWEGO W WILANOWIE

Lukasz Przybylak

1 Pojęcie zrównoważonego rozwoju w procesie rewaloryzacji zabytkowego założenia ogrodowego dotyczy działań mających na celu zachowanie wszystkich struktur kompozycyjnych udokumentowanych historycznie i właściwych dla epoki, w której powstało dane założenie. Termin ten odnosi się także do działań z pogranicza historyzującej kreacji rewaloryzacyjnej, które zawsze powinny być realizowane zgodnie z regułami właściwego stylu ogrodowego.

2 W XIX wieku ogród przy południowym skrzydle pałacu utrzymywany był w stylu eklektycznym typu włoskiego.

chiwalnych pozwala na wyodrębnienie w przestrzeni przypałacowej Wilanowa doby XIX stulecia następujących rodzajów roślinnych kompozycji³: partery kwiatowe, mozaiki, wstęgi kwiatowe, klomby kwiatowe, klomby liściaste, kwietniki francuskie, kwietniki angielskie oraz złożone formy architektoniczno-roślinne, jak na przykład pergole, wazon, wazy kraterowe, wazy wiszące czy wazy stojące.

Najważniejszym krokiem w procesie wzbogacania warstwy ogrodowego runa i podszytu o dziewiętnastowieczne kompozycje roślinne było wytypowanie miejsc dla docelowej aranżacji rekonstruowanych form. Rewaloryzacja barokowej przestrzeni salonów ogrodowych Tarasu Górnego i Dolnego uniemożliwiła wprowadzenie w ich granice późniejszych historycznie kompozycji roślinnych. Dlatego też, wykorzystując najważniejsze publikacje ogrodnicze z XIX i początku XX wieku⁴ oraz rezultaty dotychczasowych działań rewaloryzacyjnych prowadzonych w przestrzeni przypałacowych parków krajobrazowych, to jest Parku Północnego oraz Południowego, wskazano nowe miejsca aranżacji i ekspozycji historycznych klombów.

Zgodnie ze sztuką kształtowania ogrodów krajobrazowych rozbudowane nasadzenia kwiatowe lokalizowane w bezpośrednim sąsiedztwie pałacu mogły być rozbijane na drobniejsze struktury i sytuowane w dalszych partiach parku. W myśl zasady strefowania kompozycji przestrzennej założeń ogrodowych stylu swobodnego, natężenie obecności wszelkich dekoracyjnych form roślinnych powinno maleć wraz z oddalaniem się od głównego budynku mieszkalnego. Wyjątek od tej reguły stanowiły jednak wszelkiego rodzaju budowle ogrodowe, elementy dekoracyjne oraz ważniejsze kompozycyjnie skrzyżowania dróg czy punkty widokowe. Były one bowiem często akcentowane przez dekoracyjne formy roślinne. Mając na względzie wszystkie te czynniki, rozpoznaną historycznie formę parteru kwiatowego zlokalizowanego na gazonach Tarasu Górnego podzielono na budujące go wstęgi kwiatowe oraz angielskie klomby liściaste. Za formę podstawową we współczesnej aranżacji dziewiętnastowiecznych kompozycji roślinnych piętra runa i podszytu ogrodowego obrano założony na planie koła angielski klomb liściasty ozdobiony ceramiczną bordiurą w formie dekoracyjnych kafli. Kierując się wspomnianą regułą przestrzennego akcentowania ważniejszych miejsc w założeniach krajobrazowych, dwa klomby zaaranżowano w pobliżu Kolumny z Orłem. Plac z Kolumną z Orłem tworzy jakby przedsiónek krajobrazowego Parku Północnego (w typie angielskim). Jest to także miejsce istotne kompozycyjnie, mieści się bowiem na północnym odcinku poprzecznej osi porządku przestrzennego założenia

3 Typologia dekoracyjnych form kompozycji roślinnych za: W. Bielski, *Wzory kwietników ogrodowych*, Lwów 1908, s. 7, 10–12.

4 Wymienić tu należy przede wszystkim: Izabela Czartoryska, *Mysli różne o sposobie zakładania ogrodów*, Wrocław 1808; Edmund Jankowski, *Kwiaty naszych ogrodów*, Warszawa 1877; oraz Karl Götte, *Album für Teppichgärtnerei*, Erfurt 1897, będący jednym z najpopularniejszych wzorników tzw. ogrodnictwa dywanowego w Europie przełomu XIX i XX wieku.

s. 343 il. 80

Widok kłombu angielskiego zaaranżowanego w pobliżu Kolumny z Orłem, lipiec 2017

pałacowo-ogrodowego w Wilanowie, wyznaczonej przez oś podłużną pałacowych galerii. Jest to zarazem punkt widokowy, z którego promieniście rozchodzą się otwarcia widokowe w kierunku północnym, na Altanę Chińską oraz Jezioro Wilanowskie.

Rozmiar kłombów określony został na drodze fotogrametrii archiwalnych zdjęć z początku XX wieku, ilustrujących fragmenty parteru kwiatowego z Galerią Północną pałacu w tle. Forma dekoracyjnych kaffli ceramicznych tworzących dekoracyjną bordiurę kłombów została zrekonstruowana na bazie reliktywów tych detali odnalezionych podczas wykopalisk archeologicznych oraz dzięki wysokiej jakości ikonografii z początku XX stulecia. Symetrycznie usytuowane kłomby przy Kolumnie z Orłem otrzymały odmienne bordiury z ceramicznych kaffli o kształcie liścia akantu (kłomb zachodni) oraz kaffli o kształcie muszli św. Jakuba (kłomb wschodni). Skład gatunkowy roślin tworzących kłomby stanowi wypadkową wniosków z badań ikonografii archiwalnej, lektury wzmianek w periodykach⁵ oraz dziewiętnastowiecznych wzorników tak zwanego ogrodnictwa dywanowego

⁵ H. Błażewicz, *Wycieczka do Wilanowa*, „Ogrodnik Polski”, t. XVII, 1895, nr 1.

il. 81

Kadr fotografii z widokiem na północny fragment galerii północnej pałacu w Wilanowie i klomb angielski mieszany, 1915

(niem. *Teppichgärtnererei*, ang. *carpet bedding*). Ze względu na dekoracyjny kontekst miejsca (Kolumna z Orlem) skład gatunkowy koncentrycznego obsadzenia klombów tworzą, począwszy od centralnej części: paciorecznik ogrodowy (*Canna generalis*), rącznik pospolity (*Ricinus communis*), fuksja (*Fuchsia L.*) oraz zwodnica (*Billbergia*).

Na tych samych zasadach w pobliżu Pompowni wprowadzono także klomb liściasty, na który – począwszy od centralnej części – składają się: paciorecznik ogrodowy (*Canna generalis*), sorgo (*Sorghum Moench*), koleus Blumego (*Plectranthus scutellarioides*) oraz strzyżona kocanka wlochata (*Helichrysum petiolare*). Ten wybitnie liściasty klomb zgodnie z zaleceniami Wincentego Bielskiego *harmonizuje znakomicie ze swym otoczeniem w parkach angielskich*⁶, co również przyczyniło się do jego lokalizacji w tym miejscu.

Klomby mieszane wprowadzono współcześnie do przestrzeni eklektycznego Ogrodu Północnego. Neostylowa kompozycja ogrodu utrzymywana była także w XIX wieku, kiedy to dawne partery ogrodowe zastąpiono gazonami ze zdobiącymi je kompozycjami roślinnymi. W ramach rekonstrukcji dekoracyjnych form kompozycji roślinnych,

⁶ W. Bielski, *op. cit.*, s. 12.

w centralnej części gazonowych kwater przy Gaju Akademosa wprowadzono dwa klomby mieszane na planie koła z zachowaniem miary i proporcji, tak co do wielkości, jak i rysunku doboru roślin w stosunku do otoczenia⁷. Rdzeń mieszanej gatunkowo kompozycji roślinnej stanowi – rozpoznany w archiwalnej ikonografii ogrodu przy południowym skrzydle pałacu – szorstkowiec Fortunego (*Chamaerops excelsa*). Następnie w układzie koncentrycznym posadzono heliotrop peruwiański (*Heliotropum peruvianum*) z kontrastującą z nim obwódka historycznej odmiany pelargonii rabatowej (*Pelargonium citrosum*). Udokumentowany na materiale ikonograficznym z przełomu XIX i XX stulecia jest klomb mieszany zlokalizowany w centralnej części placu ziemnego Gaju Akademosa. Założony na planie koła, posiadał ozdobną bordiurę wykonaną z ceramicznych kafli w formie liścia akantu. Obecnie w ramach zasygnalizowania zamierzeń rewaloryzacyjnych, w miejscu klombu umieszczona została ceramiczna amfora obsadzona aptenią sercolitną (*Aptenia cordifolia*) oraz akantem (*Acanthus*).

W wazonach kraterowych tarasu przy zachodnim szczycie północnego skrzydła pałacowego wprowadzono begonię boliwijską (*Begonia boliviensis*), zaprezentowaną po raz pierwszy podczas najważniejszej dla dziewiętnastowiecznej sztuki ogrodowej paryskiej edycji targów ogrodniczych w 1867 roku. Centralne partery wokół fontanny z Małym Trytonem zaakcentowano ceramicznymi, neorenesansowymi donicami, korespondującymi stylistycznie z elewacją ogrodową północnego skrzydła pałacu. Zarówno w nich, jak i skromniejszych dekoracyjnie donicach ustawionych przy Ławce Szeptów w Gaju Akademosa znalazły się popularne w XIX wieku pacioreczniki ogrodowe (*Canna generalis*), pomocne w rozbudowaniu pionowej struktury podszytu Ogrodu Pół-

s. 343 il. 82

Rekonstrukcja dziewiętnastowiecznego angielskiego klombu mieszane­go wraz z ozdobną bordiurą wykonaną z ceramicznych kafli w formie muszli św. Jakuba. Klomb wschodni przy Kolumnie z Orłem w Parku Północnym Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie, lipiec 2017

7 *Ibidem*.

DEKORACYJNE FORMY XIX-WIECZNYCH
KOMPOZYCJI ROŚLINNYCH W PROCESIE REWALORYZACJI
ZAŁOŻENIA PAŁACOWO-OGRODOWEGO W WILANOWIE

nocnego. Uboższe w ornamentykę donice przy Ławce Szeptów oraz na tarasie ogrodowym wschodniego szczytu północnego skrzydła pałacowego dobrane zostały w taki sposób, aby nie konkurowały z oryginalnym, historycznym detalem dekoracyjnym miejsca.

W zrekonstruowanych wazach wiszących na Pergoli Południowej posadzono w ramach rewaloryzacji kwitnące na czerwono okazy dipladenii (*Mandevilla banderii*), która jako gatunek zawitała do Europy w 1896 roku. Współczesny Ogród Różany zyskał także eklektyczne w składzie gatunkowym kompozycje roślinne w wazach na trójnogach. Forma przestrzenna kaskadowej kompozycji roślinnej zrekonstruowana została na podstawie filmu z lat trzydziestych XX wieku⁸. Składają się na nią następujące gatunki, począwszy od centralnej części: kordylina australijska (*Cordylina australis*), zielistka (*Chlorophytum*), wilec ziemniaczany o ciemnych liściach (*Ipomea batatas*) oraz dipladenia (*Mandevilla banderii*). Kraterowe wazony Pergoli Południowej, tarasów ogrodowych oraz muru południowego w Ogrodzie Różanym to także popularne w XIX stuleciu pelargonie bluszczolistne (*Pelargonium peltatum*).

Najbardziej złożoną kompozycją roślinną ukształtowaną w 2017 roku, w manierze dziewiętnastowiecznej, jest ozdobna rabata przed głównym wejściem do Oranżerii. Zbudowana w sposób szeregowy w rytmie określonym w XVIII wieku⁹, zawiera kilkanaście gatunków roślin i ich odmian, w tym szorstkowce Fortunego (*Chamaerops excelsa*), które wraz z tytoniem ozdobnym (*Nicotiana tabacum*), kleome ciernistą (*Cleome spinosa*) i niecierpkim balsamina (*Impatiens balsamina*) tworzą eklektyczny rdzeń całości kompozycji.

Opisane przykłady działań rewaloryzacyjnych w zakresie rekonstrukcji dekoracyjnych form dziewiętnastowiecznych kompozycji roślinnych w ogrodach przypałacowych Wilanowa są elementem wieloletniego procesu. W następnych etapach obejmie on rekonstrukcję pozostałych kompozycji roślinnych oraz całych jednostek ogrodowo-stylistycznych, takich jak: rewaloryzacja ogrodu przy Figarni, który zgodnie z dziewiętnastowieczną kartografią otrzyma postać swobodnego ogrodu kwiatowo-ziolowego.

SUMMARY

Decorative forms of 19th-century plant compositions in the process of reconditioning the palace and garden complex at Wilanów

The endeavour to recondition the palace and garden complex at Wilanów, which began as early as in the 1940s, is the achievement of the team of designers supervised by Prof. Gerard Ciołek. The professor's

8 Film pt. *240 rocznica śmierci Jana III Sobieskiego*, Polska Agencja Telegraficzna, 1936, w zbiorach Filмотeki Narodowej (PAT A/06/36).

9 D. d'Argenville, *La théorie et la pratique du jardinage*, Paryż 1747, s. 211–226.

main intention was to reconstitute the features of the Baroque palace garden, which had been obliterated by the 19th-century rearrangements. The current state of knowledge regarding the spatial evolution of the Wilanów residence and the available technologies were applied in order to retain the historical boundaries of the garden salon, the Upper and Lower Terrace, the bosquets and the area of the North Garden. The ornaments of the garden parterres as they had been in the late 18th century were slightly simplified, in accordance with the project developed by the team, and they were put back in place in the garden salons and in the environment of the north wing of the palace. Unfortunately, while great emphasis was put on recreating the garden compositions of the Baroque era, no attempts were made to recondition the groundcover and shrub layers or architectural and plant decorations dating from the 19th century, which impoverished the compositional contents of the whole complex of the Wilanów residence.

The endeavour to reconstruct 19th-century decorative forms of plant compositions was initiated in order to implement the reconditioning strategy prepared in 2015 and the principle of balanced development in managing the space of the historical garden. Those forms, which were identified on the basis of archival iconography, as well as in film footage and gardening periodicals, concentrated mainly in the areas of the garden salons of the Upper and Lower Terrace, the Rose Garden and the North Garden. In the process of reconditioning, which was completed in 2011, these areas were given forms typical of the Baroque (Upper Terrace), the 19th century (Rose Garden) or Baroque Revival (North Garden). Whereas the spaces of the latter two require only supplementing with 19th-century plant forms, the contemporary manner of arranging the Upper Terrace makes it necessary to find alternative locations for the decorative arrangements of plants, which until the 1930s had replaced the Baroque ornamentation of parterres. The secondary locations for the reconstructed compositions were established in keeping with the principles of park landscaping.

Efforts aimed at reconditioning 19th-century plant compositions in the Wilanów palace gardens are an element of a process that will continue for many years. In the subsequent stages, it will encompass the reconstruction of not only compositions of plants, but the entire stylistic units, e.g. the reconditioning of the garden adjacent to the Fig Hothouse. Following the 19th-century cartography, it will acquire the form of a loose herb-and-flower garden.

Keywords: Wilanów, garden, landscape, park, reconstruction, arrangement, flowerbed, plants, border, parterre

od numeru 45 do 61, proj. Leandro Marconi, 1875, rys. ołówkiem, papier, Zbiór Henryka i Leandra Marconich, sygn. 576-3, ark. 1, wł. Archiwum Główne Akt Dawnych

Światło a ochrona zbiorów – nowoczesne metody monitoringu zmian barw

Agnieszka Pawlak, Sylwia Svorová-Pawelkiewicz

- s. 255 (il. 59) Barwy światła odpowiadające różnym długościom fal, fot. Agnieszka Pawlak
- s. 256 (il. 60) Widmo promieniowania elektromagnetycznego. Podziałki u góry i u dołu podają długość fal w nanometrach (nm). Na samej górze podano jednostki miary energii fotonów w elektronowoltach (eV), rys. Agnieszka Pawlak
- s. 264 (il. 61) Pałac – rzut parteru. Wnętrze korpusu głównego objęte monitoringiem światła i zmiany barw, oprac. Małgorzata Przeździek
- s. 266 (il. 62) Pomiary radiometryczne przeprowadzone w l. 2007 – 2012, fot. Sylwia Svorová-Pawelkiewicz
- s. 267 (il. 63) Pomiary spektrofotometryczne rozpoczęte w 2012 r.; fot. Wojciech Holnicki
- s. 268 (il. 64) Próbkki tkanin umieszczone na tkaninach ściennych w Gabinetcie Holenderskim i w Sypialni Króla fot. R. Herman
- s. 274 (il. 65) Wnętrze Gabinetu Holenderskiego, fot. Agnieszka Indyk
- s. 275 (il. 66) Wnętrze Gabinetu Chińskiego Króla, fot. Wojciech Holnicki

Magazyny zbiorów otwarte dla publiczności – komunikat

Agnieszka Pawlak

- s. 277 (il. 67) *Pałac w Wilanowie*, Lwów XIX w., papier czerpany, nr inw. Mt/Gr/4164, wł. Muzeum Okręgowe w Toruniu, fot. Andrzej R. Skowroński
- s. 278 (il. 68) Pawilon Marconiego (tzw. Marconiówka) przy skrzydle południowym pałacu wilanowskiego. Widok od dziedzińca gospodarczego, fot. Wojciech Holnicki
- s. 279 (il. 69) Projekt koncepcyjny galerii magazynowej na drugim piętrze – kolorystyka wnętrza, oprac. dr Barbara Kowalewska
- s. 279 (il. 70) Wizualizacja aranżacji galerii magazynowej, oprac. dr Barbara Kowalewska
- s. 279 (il. 71) Wnętrze galerii magazynowej w trakcie

prac remontowych, stan prac na październik 2013 r., fot. Agnieszka Indyk

- s. 280 (il. 72) Wnętrze galerii magazynowej po pracach modernizacyjnych, w trakcie urządzania galerii, stan prac na kwiecień 2017 r., fot. Zbigniew Reszka

Wilanowska kolekcja sztuki dalekowschodniej jako inspiracja do działań edukacyjnych

Aleksandra Glowacz, Zofia Szlenkier

- s. 287 (il. 73) Warsztaty ikebany organizowane w ramach projektu „Lubomirscy – Potoccy i smak Orientu”, 2001, fot. Anna Kwiatkowska
- s. 288 (il. 74) Warsztaty zdobienia ceramiki organizowane w ramach projektu „Lubomirscy – Potoccy i smak Orientu”, 2002, fot. Agnieszka Indyk
- s. 289 (il. 75) Wystawa ikebany w ramach programu „Japoński Październik w Pałacu w Wilanowie”, 2007, fot. Zbigniew Reszka
- s. 289 (il. 76) Wystawa Shodo w budynku Oranżerii w ramach programu „Japoński Październik w Pałacu w Wilanowie” 2011, fot. Agnieszka Indyk
- s. 290 (il. 77) Zajęcia edukacyjne „Pod skrzydłami smoka”, 1 października 2009 r., fot. Michał Kawka
- s. 291 (il. 78) Warsztat rzeźbienia w mydle netsuke, 2015, fot. Zofia Szlenkier
- s. 292 (il. 79) Łańcuch papierowych żurawi – dar od Muzeum dla Hiroszimy, 2016, fot. Monika Klimowicz

Dekoracyjne formy dziewiętnastowiecznych kompozycji roślinnych w procesie rewitalizacji założenia pałacowo-ogrodowego w Wilanowie

Łukasz Przybylak

- s. 297 (il. 80) Widok klombu angielskiego zaaranżowanego w pobliżu Kolumny z Orłem, lipiec 2017, fot. Łukasz Przybylak
- s. 298 (il. 81) Kadr fotografii z widokiem na północny fragment galerii północnej pałacu w Wilanowie i na klomb angielski mieszany, 1915, sygn. IS PAN B0000004505, fot. Stanisław Nofok-Sowiński
- s. 299 (il. 82) Rekonstrukcja XIX-wiecznego angielskiego klombu mieszanego wraz z ozdobną bordiurą wykonaną z ceramicznych kafli w formie Muszli św. Jakuba. Klomb wschodni przy Kolumnie z Orłem w Parku Północ-

nym Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie, lipiec 2017, fot. Łukasz Przybylak.

Cenne dary i zakupy do zbiorów starodruków – kolekcja biblioteki Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie

Iwona Ochocka

s. 310 (il. 83) Strona tytułowa *Theatri Cometarum pars posteriori sive historia cometarum a diluvio ad A.C...* Stanisława Lubienieckiego, wyd. Apud Franciscum Cuyperum (Am-

stelodami), 1668, papier, półskórek, nr inw. Wil.Star.531, wł. Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie, fot. Agnieszka Indyk

Konferencja młodych nowożytników w Wilanowie. Sprawozdanie

Zuzanna Flisowska

s. 315 (il. 84) Plakat – zaproszenie na konferencję; proj. Wojciech Staniewski, „studio 2x2”

cyfrowych, w szczególności projektami związanymi z technologią hologramu, mappingu architektonicznego oraz grafiki i animacji CGI 3D.
(marekletkiewicz@wp.pl)

Monika Michałowicz, studiowała w Instytucie Historii Sztuki Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, gdzie później obroniła doktorat poświęcony Luigiemu Lanziemu. Pracowała w Katedrze Teorii Sztuki i Historii Doktryn Artystycznych KUL; obecnie pracownik Zakładu Zbiorów Ikonograficznych Biblioteki Narodowej.
(m.michalowicz@bn.org.pl)

Jerzy Miziołek, absolwent UJ, profesor historii sztuki i tradycji antyku w Instytucie Archeologii UW. Był m.in. stypendystą Instytutu Warburga w Londynie, Center for Advanced Study in the Visual Arts at the National Gallery of Art w Waszyngtonie i Getty Research Institute w Los Angeles. Autor wielu rozpraw, artykułów i recenzji oraz książek, w tym: *Soggetti classici sui cassoni fiorentini alla vigilia del Rinascimento* (1996), *Uniwersytet Warszawski, dzieje i tradycja* (2005, angielska wersja 2015), *Chopin among Artists and Scholars* (2010), *Pod opieką muz. Pałac Czartoryskich-Potockich w Warszawie* (2013, wersja angielska 2014), *Nel segno di Quo vadis* (2016). Ponadto pomysłodawca i redaktor kilku prac zbiorowych, m.in. *Falsifications in Polish Collections and Abroad* (2001) i *Chopin e l'Italia* (2015).
(jermiziolek@gmail.com)

Iwona Ochocka, st. bibliotekarz w bibliotece Muzeum Króla Jana III w Wilanowie; badaczka historii zbioru Dawnej Biblioteki Wilanowskiej, kurator wystawy w wilanowskim muzeum „*Arlekin na świat urażony. W dawnym teatrze dworskim*” (2008); autorka – razem z Anną Ruszkowską – scenariusza wystawy na temat muzyki i tańca w pałacu wilanowskim w XVII–XIX w.
(iochocka@muzeum-wilanow.pl)

Magdalena Partyka, doktorantka literaturoznawstwa na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie; badaczka podróżopisarstwa drugiej połowy XVIII stulecia, a także związków kulturalnych Polski i Włoch. Publikowała m.in. w tomach: *Oświecenie (nie tylko) w szkole...* (2012); *Polski Grand Tour w XVIII i początkach XIX wieku* (2014); *Seminaria bielańskie. Prace ofiarowane Profesor Teresie Kostkiewiczowej* (2015); *Polska i Włochy w dialogu kultur* (2017); a także w czasopiśmie „*Colloquia Litteraria*”.
(mpartyka@o2.pl)

Agnieszka Pawlak, konserwatorka malarstwa i rzeźby polichromowanej, absolwentka Wydziału Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki (ASP Warszawa); starszy konserwator w Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie, od 2007 r. odpowiedzialna za opiekę prewencyjną nad zbiorami, od 2013 r. zastępca kierownika Działu Prewencji i Konserwacji w Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie. W 2013 roku ukończyła podyplomowe studia *Nowoczesne techniki analityczne dla konserwacji obiektów zabytkowych* na Wydziale Chemii Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie. Od 2009 roku w pałacu wilanowskim prowadzi projekty związane z monitoringiem światła, od 2013 jest kuratorem projektu *Magazyny Zbiorów otwarte dla publiczności*.
(apawlak@muzeum-wilanow.pl)

Łukasz Przybylak, mgr inż. architekt krajobrazu, kierownik Działu Ogrodowego Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie; specjalista w zakresie konserwacji i rewaloryzacji ogrodów historycznych, autor publikacji oraz licznych opracowań inwentaryzacyjnych, projektowych i studialnych zabytkowych założen ogrodowych, m.in.: w Morawie, Kamieńcu, Głębowicach, Sarnach, Łękanowie; koordynator merytoryczny międzynarodowych seminariów parkowych w Morawie i Sztynorcie.
(lprzybylak@muzeum-wilanow.pl)

Stanisław Schabowski, archiwista, bibliolog; w ramach projektu badawczego „Winckelmann – Potocki” przełożył z języka francuskiego na polski dziennik podróży po Italii Stanisława Kostki Potockiego.
(sw.si0@neostrada.pl)

Sylvia Svorová Pawelkiewicz, absolwentka Wydziału Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki (ASP Warszawa); od 2010 r. zajmuje się badaniami dzieł sztuki, od 2013 r. pod firmą Laboratorium Konserwacji. W 2013 r. ukończyła studia podyplomowe „Nowoczesne techniki analityczne dla konserwacji obiektów zabytkowych” na Wydziale Chemii Uniwersytetu Jagiellońskiego. Od 2016 r. związana z Centrum Nauk Biologiczno-Chemicznych UW oraz Instytutem Chemii Nieorganicznej Czeskiej Akademii Nauk; od 2007 r. stale współpracuje z Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie. Łączy zainteresowania naukowe z artystycznymi, uprawiając malarstwo.
(s.pawelkiewicz@labko.pl)

Zofia Szlenkier, mgr nauk pedagogicznych, absolwentka Wydziału Pedagogicznego Uniwersytetu Warszawskiego oraz studiów podyplomowych w Collegium Civitas na kierunku Dyplomacja Kul-

il. 80

il. 82

